

УДК 373.291
ШЗ7

Серія «Заклад дошкільної освіти. Вихователю»

Шевцова О. А.

ШЗ7 Мій конспект. 6-й рік життя. Осінь / О. А. Шевцова. —
Х. : Вид. група «Основа», 2018. — 271, [1] с. : іл. — (Серія
«Заклад дошкільної освіти. Вихователю»).

ISBN 978-617-00-3325-3.

Посібник містить орієнтовні конспекти занять з дітьми 6-го року життя, що реалізують завдання освітніх ліній «Дитина в соціумі», «Дитина у природному довкіллі», «Дитина у світі культури», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини». Конспекти занять складено на навчальний рік (за порами року) відповідно до вимог та завдань оновленої програми розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля».

Задля зручності використання всі розробки розміщено на відривних аркушах. Поля для записів дадуть творчому вихователю змогу, користуючись запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні конспекти занять.

УДК 373.291

Навчальне видання

Серія «Заклад дошкільної освіти. Вихователю»

ШЕВЦОВА Олена Анатоліївна
МІЙ КОНСПЕКТ. 6-Й РІК ЖИТТЯ. ОСІНЬ

Редактор *Н. Ф. Юрченко*
Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*
Технічний редактор *Є. С. Островський*
Коректор *О. М. Журенко*

Підп. до друку 11.05.2018. Формат 84×108/16. Папір офсет.
Гарнітура Шкільна. Друк офсет. Ум. друк. арк. 28,56. Зам. № 18—05/14—05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»».
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6058 від 01.03.2018.
Україна, 61001 Харків, вул. Плеханівська, 66.
Тел. (057) 731-96-32. E-mail: office@osnova.com.ua
Телефон для замовлення: 0-800-505-212
(безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України)

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК».
Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. (057) 703-12-21.
www.triada-pack.com, e-mail: sale@triada.kharkov.ua
ISO 9001:2015 № UA228351, FАMО TRIADA LLC (065445)

ISBN 978-617-00-3325-3

© Шевцова О. А., 2018
© Корягин В. О., макет обкладинки, 2018
© ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2018

ПЕРЕДМОВА

Дошкільний вік — це важливий етап у становленні та розвитку особистості. Головна мета дошкільної освіти в Україні — створити сприятливі умови для особистісного становлення дітей, забезпечити їм збалансований розвиток, сприяти формуванню здатності до самореалізації, саморозвитку, самозбереження, життєвої компетентності; розвитку ціннісного ставлення до світу природи, культури, людей, самих себе.

Основними завданнями дошкільної підготовки мають бути: систематизація набутого дитиною життєвого досвіду, формування початкових уявлень про навколишній світ, володіння елементарними організаційними, загальномовленнєвими, загальнопізнавальними, контрольно-оцінними вміннями та навичками.

Дитину шостого року життя приваблює все яскраве, емоційно забарвлене, те, що можна досліджувати, з чим можна експериментувати. Причому її цікавить не лише процес, але й результат. Дошкільник намагається робити припущення, узагальнювати, порівнювати, робити висновки, розглядаючи предмети чи його зображення, звертає увагу на його деталі.

У процесі пізнавальної діяльності, сприйняття предметів, обстеження, узагальнення дитина застосовує слова, які характеризують властивості предметів, символи, схеми, що відображають приховані зв'язки між предметами та явищами. Відбувається розвиток мисленнєвих процесів.

Розвиток словесно-логічного мислення сприяє формуванню у дітей умінь робити елементарні висновки. Результатом розвитку мислення є те, що накопичення уявлень про світ вибудовується в цілісну систему знань. Сприймання об'єктів та явищ природи у дітей шостого року життя вже стійкіше і цілеспрямованіше. Старший дошкільник усе частіше проявляє здатність помічати зміни в природному середовищі без запитань дорослого. У процесі самостійного спостереження дитина виокремлює доступні їй розумінню суттєві ознаки об'єктів, робить елементарні узагальнення, аргументує їх, вносить корективи. Дошкільник у цьому віці міркує логічно, встановлює причиново-наслідкові зв'язки між об'єктами. Необхідною умовою логічності міркування дитини є достатні знання про об'єкти, яких стосуються судження й умовиводи. У нерозривному зв'язку з розвитком мислення відбувається й мовленнєвий розвиток дитини. Центральною ланкою в розвитку зв'язного мовлення є збагачення функцій внутрішнього мовлення. Воно починає функціонувати, коли у дитини в умовах її практичної діяльності виникає проблемна ситуація, яку треба осмислити (пошукова діяльність).

Провідним засобом у вихованні та розвитку дитини продовжує залишатися гра. Тільки у грі дитина може повноцінно жити й навчатися. Гра створює атмосферу для творчості, радості, задоволення, невимушену обстановку, дає змогу дитині виявити особисту активність, реалізувати свої задуми.

Заняття побудовані на використанні досвіду дітей, набутому на попередніх заняттях, та на різноманітних зв'язках між різною за характером видами роботи та ігрової діяльності. У запропонованих конспектах розміщено багато матеріалу зі сприяння розвитку мовлення малюків — мовленнєві ігри, дидактичні ігри, ігри-мандрівки, потішки, вірші.

Орієнтовні конспекти занять розроблено таким чином, щоб надати педагогам широкі можливості для формування особистісної зрілості, базових якостей кожної дитини з її індивідуальними особливостями та досвідом відповідно до змін, які внесені до оновленої програми розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» від 2017 року, та наказу МОН України від 20.04.2015 р. № 446 «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності», вимог та завдань Базового компонента дошкільної освіти.

У конспектах занять реалізовано завдання освітніх ліній «Дитина в соціумі», «Дитина у природному довіллі», «Дитина у світі культури», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини». Важливу роль відіграє системний цілісний підхід у забезпеченні виконання програмових завдань щодо здійснення якісної дошкільної освіти у групі дітей цієї вікової категорії.

Пропонований методичний посібник не є догмою. Кожен педагог може використовувати його творчо, з огляду на особисті переваги та особливості розвитку вихованців. Матеріали посібника

конкретизують завдання розвитку та виховання дітей, передбачаючи поступове ускладнення змісту, форм організації діяльності дітей з урахуванням їхніх досягнень. Послідовність проведення занять з дітьми визначає вихователь.

Щоб зробити заняття ефективнішими, пропонуємо звернути увагу на таке:

- заняття з дітьми слід проводити систематично в запропонованій послідовності;
- матеріал кожного заняття можна розподілити на декілька частин і провести їх у різні дні;
- діти люблять грати в одні й ті самі ігри;
- щоб малюки могли запам'ятати основні ігри, бажано повторювати їх у другій половині дня;
- слід обирати й проводити з дітьми певні ігри;
- до початку заняття ознайомитися з ігровими завданнями, продумати план, підготувати необхідний матеріал;
- слід пам'ятати про техніку безпеки і стежити, щоб дитина не проковтнула або не засунула собі в ніс або вухо дрібний предмет, не впала або не вдарилася;
- потрібно організовувати робочий простір: прибирати предмети, що відвертають увагу дітей;
- на початку заняття необхідно виробити в дітей бажання до спільної творчості. Для цього важливо емоційно підготувати малюків, створити ігровий настрій за допомогою сюрпризних моментів, пальчикових чи рухливих ігор;
- мовлення вихователя має бути чітким, емоційно забарвленим і неквапливим;
- важливо, щоб вихователь брав безпосередню участь в усіх іграх дітей.

ОСВІТНЯ ЛІНІЯ «ДИТИНА В СОЦІУМІ»

Дата _____

Група _____

ТЕМА. ОБЕРЕГИ ТА СИМВОЛИ УКРАЇНИ

Програмовий зміст: спонукати дітей цікавитися звичаями свого народу; ознайомити з національними та народними символами та оберегами українців; формувати національну свідомість дошкільників; розвивати мовлення, мислення; виховувати почуття любові до своєї землі.

Попередня робота: розглядання рушників, вивчення прислів'їв та приказок про обереги та символи України, знайомство з легендами.

Матеріал: вишиті рушники; гілочки верби та калини; прислів'я та приказки; зображення вишитих рушників для гри «Знайди відмінності!»; схеми кущів калини; схеми для вправи «Символи та обереги України»; матеріал для дидактичних вправ та ігор.

Хід заняття

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Рада вас, малята, всіх я зустрічати,
Усмішку веселу вам подарувати.
Цікава розмова чекає на вас,
Розпочинати її час.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

— Святою для кожної людини є земля, де вона зробила перший крок, вимовила перше слово, почула мамину пісню-колисанку, пішла стежиною до дитячого садочка.

— Як вона називається? (*Батьківщина.*)

— Які народні символи вам відомі? (*Чорнобривці, писанка, калина, верба.*)

Вихователь демонструє зображення української хати.

— Рідна хата. Вона, оспівана в піснях, оповита легендами та переказами, завжди буде символом добра і надії. Хата завжди є і залишається найпершим і найсильнішим оберегом для людини.

Дидактична вправа «Назви приказки та прислів'я про хату!»

Орієнтовні прислів'я

1. Чим хата багата, тим і рада. 2. Своя хата — своя правда, своя стріха — своя втіха. 3. Де будь, там будь, а свою хату не гудь. 4. Де хата не метена, там дівка не плетена.

— Вишитий рушник. Це — символ щасливої долі, злагоди і подружньої вірності, чистоти почуттів і найщиріших побажань. Мережаними рушниками прикрашають ікони й хрести, на нього кладуть святий хліб, стають молоді до вінця; гаптованим рушником перев'язують старостів на весіллі й почесних гостей на торжествах. Вишитий рушник — це оберіг від злих сил і пам'ять про родину.

— Що зображали на рушниках? (*Відповіді дітей.*)

— Візерунки на рушниках — то давні забуті символи: ромб із крапкою посередині — засіяна нива; вазон чи квітка — світове дерево, що сягає неба; людська фігурка, немов з дитячого малюнка, — то богиня, берегиня хатнього вогнища. Майстрині ніколи не створювали двох однакових рушників.

Дидактична гра «Знайди відмінне!»

Правила гри. Вихователь пропонує дітям розглянути зображення двох рушників. Потрібно знайти та назвати ознаки, за якими відрізняються рушники.

— Чим відрізняються рушники?

— Традиція мережити рушники йде з глибини віків. Недарма в народі говорять: «Тримай хаточку, як у віночку, а рушник — на кілочку». І ще: «Хата без рушників — як родина без дітей».

— Де в хаті висять вишиті рушники? (*Над вікном і над дверима, на покуті.*)

— Від чого оберігають орнаменти, вишиті на рушниках? (*Це обереги від зла, що може зайти в дім.*)

— Із чим можна порівняти орнамент, вишитий на рушнику? (*Його можна порівняти з піснею, яка вишита на тканині.*)

— Майже кожен народ має улюблені національні символи — рослини. У канадців, наприклад, клен, у росіян — береза, а у нас — верба, тополя і калина.

Дидактична вправа «Пригадайте прислів'я про калину!»

Орієнтовні прислів'я

1. Без верби, тополі і калини нема України. 2. Щедрі гостини, як вареники з калини.

— Що символізує калина? (*Калина — це символ дівочої вроди і чистоти.*)

— Біля кожної хати на Україні обов'язково ріс кущ калини. Її червоними кетягами прикрашали хату: на зиму їх вішали під стріхою, клали у вікна між рамами.

— Які лікувальні властивості має калина? (*Чай із калиною п'ють від застуди.*) Кожна господиня обов'язково засушувала цвіт, листя, гілочки; ягоди перетирала з медом та цукром. Калиновий чай був першим помічником, коли нежить. Свіжі ягоди з медом або цукром та вареною водою вживали проти кашлю, для профілактики серцевих захворювань. А дівчата соком стиглих ягід протирали обличчя, щоб було красиве та рожеве, адже калина — це символ дівочої краси.

— Чого не вистачає на нашому кущі калини? (*Ягід.*)

Дидактична вправа «Знайди ягоди!»

Опис вправи. Вихователь роздає дітям аркуші, на яких крапочками зображено контури ягід на гілці. Діти з'єднують крапки і розфарбовують ягоди.

— Ранньої весни, коли ще лежить у лісі сніг, квітує верба.

Вихователь демонструє зображення вербової гілки з котиками.

— Верба має цілющі властивості, добре впливає на організм людини. Здавна в останню неділю перед Великоднем люди освячували у церкві вербові гілки, легенько били ними одне одного.

Крім тих оберегів, які ми сьогодні назвали, в українського народу є й інші — жито, барвінок і лелеки тощо.

— Розфарбуйте обереги та символи українців.

Дидактична вправа «Символи та обереги України»

Опис вправи. Вихователь роздає дітям аркуші із зображенням різних предметів, серед яких є символи і обереги України.

— Головним оберегом українського народу була жінка — берегиня сімейного вогнища, домашнього затишку. Я дуже хочу, щоб ви пам'ятали: «Без жінки-матері не було б нас».

III. ПІДСУМОК

— Про що сьогодні говорили?

— Що сподобалось?

— Про що розповісте друзям, батькам?

— Бережіть, шануйте, любіть обереги, вивчайте традиції свого народу, адже ми — українці, пишаємося цим.

ТЕМА. СІМ'Я. РОДИНА

Дата _____

Група _____

Програмовий зміст: формувати уявлення дітей про сім'ю як про людей, що живуть разом, піклуються одне про одного; удосконалювати знання про сім'ю: склад, взаємини між її членами, обов'язки; розвивати мислення, пам'ять, мовлення, уяву, спостережливість; виховувати почуття поваги до всіх членів родини, бажання турбуватися про близьких.

Попередня робота: розучування приказок та прислів'їв про сім'ю, родину; розглядання ілюстрацій та фотознімків за темою «Сім'я».

Матеріал: сюжетні зображення за темою; схематичне зображення сімей до гри «Розкажи про свою сім'ю!»; схеми до гри «Кожному — свій предмет»; прислів'я та приказки про родину; матеріал для дидактичних вправ та ігр.

Хід заняття

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

— Доброго дня, дівчатка і хлоп'ята!

І чорняві кароокі,
І біляві синьоокі,
І кмітливі, розумненькі,
І великі, і маленькі,
Радо всіх я вас вітаю,
Щиро успіхів бажаю!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

— Запросили нас, малята, до себе в гості Петрик і Даринка. Чи згодні ви до них завітати?

Заплющуйте швиденько очі, вирушайте до Петрика й Даринки!

Вихователь пропонує дітям розглянути зображення Петрика і Даринки на подвір'ї садиби біля будинку.

Петрик і Даринка радо нас вітають! Вони хочуть дізнатися у вас:

Як людей слід називати
Тих, що разом проживають
І родинні зв'язки мають? (Сім'єю.)

Вихователь демонструє дітям ілюстрацію із зображенням сім'ї.

— Чи всі сім'ї однакові за складом?

Дидактична гра «Розкажи про свою сім'ю»

Правила гри. Вихователь демонструє схематичні ілюстрації різних типів родин: тато, мама, хлопчик і дівчинка; мама і дитина; тато, мама і дитина; тато, мама і троє дітей. Серед схем дитина обирає ту, на якій зображено склад її сім'ї. Діти розповідають про членів родини, складаючи по декілька речень.

Дидактична гра «Кожному — свій предмет»

Правила гри. Вихователь пропонує дітям схеми на аркушах паперу: у центральній частині аркуша зображено індивідуальні предмети членів родини (окуляри, газета, спиці, косметика, молоток тощо), а по краях — портрети членів родини. Потрібно сполучити лінією зображення предмета та члена родини, котрому той належить: дідусеві — окуляри; татові — молоток; матусі — косметика тощо.

- Що повернули дідусеві? (Окуляри.)
- Що повернули бабусі? (Спиці.)
- Що повернули татові? (Молоток.)
- Що повернули матусі? (Косметику.)

- Що повернули дівчинці? (*Ляльку.*)
- Що повернули хлопчикові? (*Автомобіль.*)

Діти виконують рухи за текстом вірша.

Станьмо, діти, рівненько.
Вклонимося низенько.
Далі руки — отак в боки.
Веселенько підем в скоки!
Вгору руки піднімайте
І всі разом присідайте!
Станьмо знов рівненько!
Сідаймо спокійненько!

Дидактична гра «Ким ти кому доводишся?»

Правила гри. Вихователь запитує, хто кому ким доводиться в сім'ї, а діти відповідають.

- Ким ти доводишся бабусі? (*Онук, онукою.*)
- Ким ти доводишся татові? (*Сино, донькою.*)
- Ким ти доводишся тітці? (*Племінником, племінницею.*)
- Ким ти доводишся матері? (*Донькою, сином.*)
- Ким ти доводишся сестрі? (*Сестрою, братом.*)

Дидактична гра «Хто що робить?»

Правила гри. Вихователь пропонує дітям розглянути сюжетні ілюстрації членів родини Даринки та Петрика й відповісти на запитання.

- Що робить дідусь? (*Ремонтує іграшки, читає газети.*)
- Що робить бабуся? (*Пече пиріжки, плете рукавички.*)
- Що робить тато? (*Саджає дерево, читає казки дітям.*)
- Що робить мама? (*Купає дитину, пере одяг.*)
- Що робить донька? (*Поливає квіти.*)
- Що робить син? (*Годує рибку.*)

— Народ склав багато прислів'їв та приказок про сім'ю, родину. Які ви знаєте? Як ви їх розумієте?

Діти називають прислів'я та приказки. Спільно з вихователем пояснюють їхнє значення.

Орієнтовні прислів'я

1. Яка яблунька, такі і яблучка.
2. Цвітуть біля матінки діти, як пишні квіти.
3. Яблучко від яблуньки недалеко падає.
4. В гостях добре, а вдома краще.
5. У дружній родині і в холод тепло.

— Петрик та Даринка пишються своєю сім'єю та чекають на нові зустрічі з нами!

III. ПІДСУМОК

- Кого ми відвідали?
- Про що говорили?
- Кого ми називаємо родиною?

Сім'я — це щастя, любов і удача,
Сім'я — це влітку поїздка на дачу.
Сім'я — це свято, сімейні дати,
Подарунки, покупки, приємні витрати.
Сім'я — це праця, взаємна турбота,
Сім'я — це багато вдома роботи.
Сім'я — це важливо,
Бо одному жити неможливо!

ТЕМА. ОБЕРЕГИ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ

Дата _____

Група _____

Програмовий зміст: поглиблювати знання дітей про звичаї та традиції в Україні; ознайомити з оберегами української родини (рушником, вишиванкою, піччю тощо); розвивати спостережливість, окомір, зв'язне мовлення, увагу, мислення, уяву, дрібну моторику рук; виховувати інтерес до традицій українського народу.

Попередня робота: розглядання вишитих сорочок і рушників; знайомство з легендами.

Матеріал: тексти творів художньої літератури, ілюстрації із зображенням української світлиці, українських мережаних рушників, вишиванок; матеріали для проведення дидактичних ігор та вправ.

Хід заняття

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Тато, мама, брат, сестричка мила,
Це — мої рідні, моя родина.

Вранці, ввечері, щодня бажаю я,
Щоб в щасті прожила родина моя.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

— Як ви гадаєте, про що ми будемо сьогодні говорити?

— Як у народі говорять про сім'ю? Прислів'я та приказки пригадай, про сім'ю розповідай!

Орієнтовні прислів'я

1. Яка сім'я, такий і я. 2. Родичі хоч і сваряться, та одне одного не цураються. 3. Шануй батька й неньку, то буде тобі скрізь гладенько.

— Із давніх-давен люди цінували добробут власної сім'ї, родини, піклувалися про неї.

А батьківська оселя залишається для кожного на все життя як щось святе та тепле. І як би важко нам не було, у батьківському домі нас завжди зустрінуть ласкаві мамині, очі розрадіють батьківські мудрі слова. Щоб члени родини почувалися захищено та впевнено, люди створювали обереги.

— Як ви гадаєте, що таке оберіг? (Відповіді дітей.)

Обереги мої українські,
Ви прийшли з давнини в майбуття.
Рушники й сорочки материнські
Поруч з нами ідуть у життя.

Нам любов'ю серця зігрівають
Доброта і тепло в них завжди.
Вони святість і відданість мають,
Захищають від лиха й біди.

— Як ви гадаєте, що спільного мають вишиті рушник і сорочка? (Візерунок, вишитий на рушникові та сорочці, захищає членів родини від хвороб, лиха, біди.)

Розглядання зображень української світлиці

— Рушниками прикрашали світлицю, аби злі духи не заходили до хати. На рушнику підносили хліб-сіть дорогим гостям. Хлібом-сіллю батьки проводжали сина в далеку дорогу, а дружина виряджала чоловіка на війну. Дарували вишитий рушник як оберіг від лиха та на згадку про домівку.

— Що зображували у візерунку?

Вихователь пропонує розглянути зразки візерунків на рушниках.

Дидактична гра «Знайди відмінне!»

Правила гри. Діти порівнюють зображення двох рушників, знаходять і називають відмінне у візерунках.

— Вишиванка... Наш народ ставиться до вишиванок з особливою любов'ю та шаною. У давнину вишиті сорочки передавали з покоління в покоління, з роду в рід, берегли як найбільші сімейні реліквії. Існують різні легенди про вишиванку, та основне її призначення — це захистити людину від хвороби, біди, зла.

Послухайте легенду про те, як з'явилася вишиванка.

З давніх-давен серед мальовничої природи жили чоловік та жінка. Усе було добре, та діток у них не було. Нарешті, через багато років у хаті з'явилося двоє дівчаток: одна білявенька, а друга — чорнявенька.

Збігали роки. Виросли дівчата справжніми красунями, були серцем добрі, усім допомагали, батьків радували та шанували. Вподобали їх двоє юнаків.

Але несподівано прийшло горе. Оселився неподалік страшний змій. Якось пролітав він над долиною, де дівчата вибілювали на сонці полотно, побачив їх і вирішив узяти в полон. Перетворившись на чудового метелика, він привабив дівчат. Перелітав з квітки на квітку, з кущика на кущик, а сестри бігли за ним. Опинилися вони у непролазних хащах, де ані звір не проходить, ані пташка не пролітає. Метелика враз не стало. Натомість появився страшний змій. Схопив дівчат і поніс у своє царство.

Плачуть дівчата і кидають на землю по одній волосині чорного і русявого волосся. І сталося диво-дивне: добрий лісовий дух перетворив волосини на чорні й червоні нитки. Прилетів змій у своє царство, замкнув на важкі залізні замки полонянок і ліг відпочивати.

Тим часом юнаки дізналися, що дівчат викрав змій, і вирушили їх рятувати та з неволі визволити. Довго йшли вони полями й лісами. Раптом побачили у траві чорні та червоні нитки. Здогадалися вони, що це дівчата їм слід залишили. Почали вони змотувати нитки у клубочки і так дісталися змієвого палацу.

Викликали викрадача на бій. Він вилетів розлючений, страшний, із ніздрів вогонь виривається. Не було у хлопців зброї, лише нитки. Вони їх схрестили. І сталося диво: нитки перетворилися на міцні мечі, що за один раз відрубували по дві голови. Розправилися відважні юнаки зі змієм, зник і його палац — лише купка попелу залишилася. Визволили хлопці полонянок й віддали їм решту чорних і червоних ниток. Цими нитками дівчата вишили хрестиками візерунки на сорочках. З удячністю одягли їх юнаки. Ще кращими й сильнішими стали. А дівчата всім рідним теж повишивали сорочки. Бо на візерунках вишиванок були обереги від усього злого, подаровані добрим лісовим духом дівчатам-полонянкам. Відтоді, кажуть старі люди, повелось вишивання. І де у хаті є вишиванки, там рід живе добре і щасливо.

Дидактична гра «Доповни візерунок!»

Правила гри. Діти доповнюють візерунок, відтворивши його дзеркально.

— Не тільки рушники та вишиванка були оберегами для членів родини. Кожна хата мала піч.

Вихователь демонструє зображення української печі.

Піч із давніх-давен українські селяни використовували для приготування їжі, випікання хліба, обігріву житла та як тепле спальне місце. До печі ставилися з повагою, її шанували, тримали в чистоті, прикрашали візерунками.

Обговорення змісту прислів'їв

— Які прислів'я ви знаєте про піч?

Орієнтовні прислів'я

1. Добра річ, як є в хаті піч. 2. З одної печі, та не однакові калачі. 3. У ліс не їздиш — то біля печі змерзнеш. 4. Хліб — батько, а пічка — матінка.

— Будь-яка важлива подія відбувалася тільки з благословення священика і батька-матері.

А грудка землі з батьківського подвір'я захищала в далекій стороні, нагадувала про рідну домівку, малу батьківщину.

III. ПІДСУМОК

— Про що сьогодні говорили?

— Що захищає сім'ю від хвороб і бід?

ТЕМА. Я ЛЮБЛЮ СВОЮ БАБУСЮ

Дата _____

Програмовий зміст: навчати дітей поважати життєвий досвід старших членів родини, допомагати їм; розвивати навички усного мовлення, мислення, увагу; сприяти формуванню чуйності, доброти, милосердя; виховувати любов і повагу до старших членів родини — бабусь, бажання піклуватися про них та допомагати їм.

Група _____

Попередня робота: підготовка відеоматеріалу, вивчення приказок та прислів'їв, віршів для проведення фізкультхвилинки, читання оповідань про бабусь.

Матеріал: відеоматеріали; вивчені напам'ять вірші для фізкультхвилинки; текст оповідання Василя Сухомлинського «Тихо, бабуся відпочиває»; матеріал для дидактичних вправ та ігр.

Хід заняття

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Устаньте, діти, потягніться,
Мені щиро посміхніться.

І долоньки піднімайте,
Одне одного вітайте.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Вихователь пропонує переглянути слайди за темою «Наші бабусі».

— Діти, сьогодні ми з вами говоритимемо про наших улюблених бабусь. Скажімо нашим бабусям ніжні слова.

Дидактична гра «Доріжка ніжних слів»

Правила гри. Діти стають у коло і, передаючи м'яч по колу, говорять бабусі ніжні слова.

— У народі є багато різних приказок, прислів'їв про бабусь.

1. Хто бабусю має, той потіху знає. 2. Бабця скаже — як зав'яже. 3. Там бабусині руки — де онуки. 4. Бабусине слівце — плідне деревце.

Діти разом з вихователем обговорюють прислів'я.

ПІСНЯ ПРО БАБУСЮ

* * *

Бабусю моя дорогенька,
Матуся моєї матусі,
Присядь коло мене близенько,
Я ніжно отак пригорнуся.
(Тетяна Волгіна)

Скільки в бабусеньки з нами турботи!
Варить бабуся нам добрі компоти.
Треба і шапочки теплі зв'язати,
Казку веселу нам всім розказати.
Скільки в турботах тих різних умінь!
Рідна бабусенько! Сядь, відпочинь!..

БАБУСИНІ КАЗКИ

У бабусі руки вмілі,
А казки — чудові, милі.
Миготять в повітрі спиці,
За клубочком скаче киця.
А нитки все в'ються, в'ються,
А казки рікою ллються...
Ляжу в ліжко, та не спиться —
Нову казку в'яжуть спиці.
(Б. Зінченко)

БАБУСИНІ РУКИ

Міють мене і годують,
Пестять мене і милують.
Ними все вміє бабуся робити:
Шити, в'язати й варити.
Люблю їх до щік притулити
(Дай, Боже, їм довго жити!)
Золоті бабусині руки.
(О. Василенко)

Вихователь пропонує розповісти про бабусю: яке в неї ім'я, улюблені страви, що вона вміє робити, за що дитина любить бабусю?

Гарно про бабусь розповідає,
Багато про них знає.
Пропоную вам, малята,
Чарівниками стати,
Уявне бабусі подарувати.

Творча гра «Якби я...»

Правила гри. Діти доповнюють речення: «Якби я був чарівником (була чарівницею), то я бабусі подарував(-ла) б...».)

Фізкультхвилинка

Діти виконують вправи за словами вірша.

Супчик з вами ми варили,
Трохи спинки притомили.
Вправно пальці позгинали,
Кулачки порозминали.
До плечей поставим руки,
Зробимо по колу рухи.
Потім ставим руки в боки,
Повертілись, мов сороки.
А тоді ще два підскоки
І зробили чіткі кроки.
Зробили вдих на повні груди —
Далі ми навчатись будем.

Читання оповідання Василя Сухомлинського

ТИХО, БАБУСЯ ВІДПОЧИВАЄ

Прийшла зі школи маленька Галинка. Відчинила двері, щось хотіла весело сказати мамі. А мама насварилася на неї пальцем, і Галинка тихенько підійшла до столу, поклала книжки.

— Тихо, Галинко, бабуся відпочиває. Цілу ніч вона не спала, боліло серце.

Пообідала й сіла за уроки. Читає книжку тихо-тихо, щоб не розбудити бабусю.

Відчиняються двері, заходить Оля, Галинчина подруга. Вона голосно й каже:

— Галинко, послухай...

Галинка насварилась на Олю пальцем, як мати на неї, і пошепки мовить:

— Тихіше, бабуся відпочиває. Цілу ніч вона не спала, боліло серце.

Сіли дівчатка до столу й розглядають малюнки. А з бабусиних очей впали дві сльозинки. Коли бабуся прокинулася, Галинка й питає:

— Бабусю, а чого ви плакали уві сні?

Бабуся усміхнулася, приголубила Галинку. В її очах світилась радість.

Питання за змістом

— Як звали дівчинку, яка прийшла зі школи?

— За що її мама насварила?

— Хто прийшов у гості до Галинки?

— Що робили дівчатка?

— Як ви гадаєте, чому з очей бабусі текли сльози?

— Чи бережете ви своїх бабусь?

Не забувайте, малята,
Слова-побажання бабусям казати.
Слова ці бабусі чекають,
Від них молодіють, усмішками сяють.

III. ПІДСУМОК

— Про кого говорили?

Хай в житті вам радість буде,
Квітуюте, мов калини цвіт,
Дай, Боже, любим нашим бабусям
Многих добрих, щасливих літ.

ТЕМА. ШАНУЙ СТАРИСТЬ!

Дата _____

Група _____

Програмовий зміст: поглиблювати знання дітей про особливості зовнішнього та внутрішнього світу людей поважного віку: життєву мудрість, розум, досвід; навчати, що люди похилого віку потребують душевної теплоти й ласки; сприяти формуванню чуйності та поваги; виховувати шанобливе ставлення до людей поважного віку, людяність.

Попередня робота: розглядання сімейних світлин, бесіди про членів родини.

Матеріал: два кошики; дрібні іграшки двох кольорів; маленькі м'ячики, кубики, (предметів кожного кольору має бути однакова кількість); текст оповідання Василя Сухомлинського «Іменинний обід»; матеріал для дидактичних вправ та ігор.

Хід заняття

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

— Добрий день, мої любі малята!

Треба дружно привітатись:

— Добрий день!

Дружно й весело сказати:

— Добрий день!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

На дошці фотознімки сімей дітей групи.

Ось перед вами
Вся наша сім'я:

Тато і мама,
Брат, сестра і я.

— Діти, вам відомо, що люди, які оточують нас, між собою дуже різні. За якими ознаками вони різняться? *(Думка дітей: люди бувають рідні, знайомі й чужі, вони відрізняються за статтю — жінки й чоловіки, віком — є діти й дорослі, молоді люди й літні.)*

— Діти, якого віку і статі члени ваших сімей?

— Яких членів вашої родини можна вважати дорослими?

— А хто у вашій родині найстарший за віком? *(Відповіді дітей.)*

— Скажіть, чи можна визначити вік за зовнішністю людини?

— Які ознаки поважного віку позначаються на зовнішності, обличчі, у поставі людей? *(Сиве волосся, зморшки на обличчі, повільна хода, може бути трохи зігнута постать.)*

— Чимало довелось пережити, побачити та дізнатися стареньким бабцям та дідам у житті. Може, тому вони такі розумні, досвідчені та мудрі. Іноді трапляється так у родині, що мама або татко сварить вас, ставиться вимогливо та суворо, а ось бабуся або дідусь лагідніші та поблажливіші. Чи траплялися з вами випадки, коли доброта бабусі переважувала мамину строгість? Чи дослухаються мама і тато до порад своїх батьків? Чому вони роблять так?

Вихователь пропонує дітям розповісти про стосунки старших членів родини.

— Трапляється, що діти соромляться своїх найстарших членів родини.

Читання оповідання Василя Сухомлинського

ІМЕНИННИЙ ОБІД

У Ніни велика сім'я: мати, батько, два брати, дві сестри й бабуся.

Ніна найменша: їй восьмий рік. Бабуся — найстарша: їй вісімдесят два роки. У бабусі тремтять руки. Несе ложку бабуся — ложка дрижить, крапельки падають на стіл.

Скоро у Ніни день народження. Мама сказала, що на її іменини у них буде святковий обід. На обід Ніна нехай запросить подруг.

Ось і настав цей день. Мама накриває стіл білою скатертиною. Ніна подумала: це і бабуся за стіл сяде. А в неї ж руки тремтять.

Ніна тихенько сказала мамі:

— Мамо, хай бабуся сьогодні за стіл не сідає.

— Чому? — здивувалась мама.

— В неї руки тремтять. Крапає на стіл.

Мама зблідла.

Не сказавши жодного слова, вона зняла зі стола білу скатертину і сховала її в шафу.

Довго сиділа мовчки, потім сказала:

— У нас сьогодні бабуся хвора. Тому іменинного обіду не буде. Вітаю тебе, Ніно, з днем народження. Моє тобі побажання: будь справжньою людиною.

Питання за змістом

— Чому Ніна не хотіла, щоб її бабуся була за святковим столом?

— Чому іменинний обід не відбувся?

— Що мама побажала доньці у день її народження?

— Чи має, на вашу думку, Ніна «світлу душу»?

— Розкажіть, як ви ставитеся до своїх бабусь, дідусів, прадідів. (Відповіді дітей.)

Фізкультхвилинка «Допоможемо бабусям!»

Рухлива гра «Збери фрукти»

Правила гри. Вихователь об'єднує дітей у дві команди, однакові за кількістю гравців. Далі дорослий показує вихованцям два кошики, у яких розкладено ігровий матеріал (у кожному кошику лежать предмети одного кольору) і читає віршові рядки, даючи їм ігрове завдання.

Дві бабусеньки старенькі вулицею йшли,

Дві бабусеньки старенькі кошики несли.

А в них яблучка рум'яні,

Смаковиті, непогані.

Раптом бабці похитнулись,

Випадково спотикнулись...

Вимовивши останні слова, педагог перекидає на килимок вміст кожного кошика і розсипає його по всій поверхні ігрового простору.

Із рук кошики випали,

Яблучка розсипались.

Допоможімо їм, малята,

Фрукти ці скоріш зібрати!

Кожна команда має якомога швидше зібрати всі розсипані по килимку «яблучка» певного кольору. За командою: «Один, два, три — почали!» — діти збирають фрукти. Перемагає та команда, якій вдалося впоратися із завданням першою.

— Кому легше зібрати розсипані яблучка — старенькій бабці чи молодій людині або спритній дитині? Чому? (Діти висловлюють свої думки, міркування, пояснення.)

— Звичайно, ми завжди повинні допомагати стареньким, поважати їх. Кожній людині поважного віку приємно відчувати турботу, доброту, піклування людей про них.

Пам'ятайте! Виявляти повагу та пошану до стареньких треба — не тільки до рідних, але й знайомих і зовсім незнайомих літніх людей. Адже не у кожної бабусі та дідуса міцне здоров'я: даються знаки прожиті роки. Тому будьте щедрими на доброту та чуйність до стареньких. Якщо ви бачите у громадському транспорті стареньку бабцю з паличкою, поступіться їй місцем. Якщо можете чимось допомогти, бодай добрим словом, — зробіть це.

III. ПІДСУМОК

— Про що сьогодні говорили?

— Як слід ставитися до стареньких людей?

ТЕМА. ПРО РОДИНУ ПІКЛУВАТИСЯ БУДЕМО, НІКОГО НЕ ЗАБУДЕМО!

Дата _____

Програмовий зміст: дати можливість дітям усвідомити, що родина — це люди, пов'язані почуттям любові, а також відповідальності одне перед одним; пояснити суть правила: «Якщо я беру, то я даю»; підвести до думки, що всі члени родини піклуються одне про одного; розвивати мовлення, мислення; виховувати шанобливе ставлення до рідних.

Група _____

Попередня робота: розглядання сімейних світлин, вивчення прислів'їв та приказок.

Матеріал: папір, фольга, конфеті, клей, ножиці, схема «Домашні обов'язки».

Хід заняття

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Вихователь вітається з дітьми, пропонує розпочати заняття.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

На дошці фотознімки сімей дітей. На килимку родина стоніжок. Вихователь звертає увагу на сім'ю стоніжок.

У стоніг — мами й тата — народилися малята.
Такі вони гарні й цікаві,
Батьки дуже раді їхній появі.
З народженням стоніженок змінилася оселя:
У ній постійна метушня і сміх стоїть веселий.
Усюди сохнуть пелюшки, печуться пиріжки,
А ще з'явилися ліжечка, поставлені в кутки.
Увечері з роботи повертається тато
І грається з дітьми в ляльки та солдатів.

— Діти, чи схожа ваша родина на родину стоніжок? (Відповіді дітей.)

— Знайдіть фотографію, на якій зображена ваша сім'я.

МОЯ СІМ'Я

Ось перед вами вся наша сім'я:
Тато і мама, Яринка і я.
Тільки ранок наступає,
Мама всіх нас піднімає.

Тато також поспішає
На роботу в автопарк.
Ми із мамою до школи
Не запізнимось ніколи.

Потім всім дає сніданок
Та й до праці споряджає.
І, покинувши перинку,
Йде в садок мала Яринка.

Друзям вже давно відомо:
Важко всіх застать нас вдома.
(Гор Рудиш)

— Розкажіть про свою сім'ю.

Розповідають 2–3 дітей.

— Сім'ї бувають різні: великі й маленькі. Кожна людина від народження має сім'ю. А чи обов'язково всі члени сім'ї проживають в одному будинку? (Не завжди. Буває, що дідусь і бабуся живуть окремо. Члени сім'ї ходять одне до одного в гості або їздять у відпустку.)

Дидактична гра «Збери ланцюжок!»

Правила гри. Двоє дітей (хлопчик і дівчинка) виходять до дошки і розкладають картинки за зростанням віку людини — від немовляти до старості: немовля дівчинка — дошкільниця — школярка — мама — бабуся; немовля хлопчик — дошкільник — школяр — тато — дідусь.

— Кожна новонароджена людина — немовля. Роки минають. Людина росте і з малюка перетворюється на дорослу людину. Доросла людина поживе-поживе і починає старіти. Так буває з усіма людьми. Доросла людина створює сім'ю. У вас у всіх є сім'я. Ви найщасливіші діти на світі, тому що у вас в сім'ях люблять одне одного. І в кожного у родині свої обов'язки. Пограймо зараз.

Дидактична гра «Хто що робить?»

Правила гри. Діти працюють з ілюстраціями, на яких зображено людей за виконанням певної діяльності. Завдання: розподілити ілюстрації відповідно до ролі людини у сім'ї.

Бабуся — пече пироги, в'яже шкарпетки, рукавиці, доглядає за онуками.

Мама — готує обід, пере, прасує, ходить по магазинах, виховує дітей.

Тато — ремонтує, їздить на машині, заробляє гроші, допомагає мамі.

Дідусь — працює на дачі, допомагає татові, бабусі.

Сестра — допомагає мамі і бабусі по господарству, грає з молодшими.

Брат — допомагає татові, дідусеві, виносить сміття.

— А які обов'язки у вас? (*Відповіді дітей.*)

Фізкультхвилинка «Діти допомагають батькам»

Діти виконують рухи, відповідні до тексту вірша.

Маму я свою люблю,

Їй завжди допоможу:

Я прасую і перу,

Віник я до рук беру,

Чисто, чисто підмітаю,

Гарно вікна вимиваю.

Мама хай відпочиває

І на мене поглядає.

— Молодці, допомогли матусям! А знаєте, діти, сім'ю шанували вже здавна. Народ склав багато прислів'їв про сім'ю. Згадаймо деякі з них.

Орієнтовні прислів'я

1. Сімейна злагода найдорожче.
2. Уся родина разом — і душа на місці.
3. Дружна сім'я гори зверне.

Діти пояснюють значення прислів'їв.

Дидактична вправа «Розв'язуємо ситуацію!»

Опис вправи. Вихователь пропонує дітям різні ситуації. Завдання: необхідно запропонувати свій варіант розв'язання.

1. Мама захворіла. (*Треба викликати лікаря або «швидку».*)
2. У тата поганий настрій. (*Треба його розвеселити.*)
3. Бабуся втомилася і лягла відпочити. (*Треба поводитися тихо і не галасувати.*)
4. Маленька сестричка плаче, а мама зайнята. (*Треба заспокоїти сестричку, погратися з нею.*)
5. Дідусь ремонтує машину. (*Можна подавати йому інструменти.*)

Гра «Назви лагідно кожного члена сім'ї»

Син — (синок, синочок); *дочка* — (донька, донечка); *брат* — (братик); *сестра* — (сестричка, сестриця); *мама* — (мамуся, матуся); *тато* — (атко, татуньо); *бабця* — (бабуся, бабуня); *дідусь* — (дідусенько, дідуньо).

— Діти, я бачу, що всі ви дуже любите свою сім'ю. Як добре, коли у людини є дружна сім'я. А якщо в сім'ї всі піклуються одне про одного, люблять і пишаться одне одним, то в такій сім'ї що буде? Як ви думаєте? (*Буде мир, дружба і любов.*)

— Розкажіть, за що ви любите свою сім'ю і пишастесь нею. (*Розповіді дітей.*)

Зелене жито, зелене,

Хороші гості у мене.

Зелене жито ще й овес,

Тут зібрався рід наш увесь...

(*Українська народна пісня*)

III. ПІДСУМОК

— Про що говорили на занятті?

— Як слід поводитися в сім'ї?